ناسك ئەحمەد: پارتی ویەکێتی بەدەستی خۆیان قەبری خۆیان هەڵدەکەنن

دیمانە: ستیڤان شەمزینانی

دەربارەی ڕەوشی سیاسیی کوردستان وهەلومەرجی نوێی ناڕەزایەتییەکانی جەماوەری کوردستان لەدژی نەبوونی خزمەتگوزارییە پێویستەکان و زانینی ڕای پارتە سیاسییەکانی دەرەوەی دەسەلأت ,ئەم دیمانەیەمان سازدا لەگەڵ (ناسك ئەحمەد) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی عێراق.

ستیڤان:کوردستان لەزۆر لایەنەوە لە قەیرانێکی قووڵدا دەژی و هۆکارەکەشی پەیوەستە بە سیاسەتەکانی پارتی و یەکێتی , لەگەڵ ئەوەشدا زەمینەکانی کۆمەڵگەش وشك کراونەتەوە تا هێزێکی ئۆپۆزیسیۆنی بەهێزی تێدا لە دایك بێت , بۆئەوەی ئەم قۆناغە ببڕین چ کارێك پێویستە لەڕووی سیاسییەوە : ڕیفۆرم یان گۆڕانی ڕادیکاڵی؟

ناسك ئەحمەد: هەردووکیان، هەم ریفۆرم هەم گۆڕانی ڕادیکاڵی. دامەزرانی کۆمەڵگەیەکی ئینسانی وخۆشگوزەران کە دەسەڵات و سەروەت و سامانی کۆمەڵگە بەدەستی سەرجەم دانیشتووانەوە بێت و ئازادیی و یەکسانی بەرقەراربێت، لە ریفۆرمی جۆراوجۆر و سەپاندنی خواست و مافە جۆراوجۆرەکانی خەڵکەوە بەسەر دەسەڵاتدا دەستپێدەکات. خەبات و ناڕەزایەتییەکانی خەڵکی کوردستان بۆ دابینکردنی گوزەرانێکی باشتر کە کارەبا و ئاو و مووچەی گونجا وو ژیانێکی باشتر بۆ قوتابیان و لاوان و ژنان مانای هەبێت تیایدا، سەرەتاکانی ئەو بزووتنەوە فراوانەیە کە دەیەوێت ریفۆرمی گەورە لە ژیانی ئەم خەڵکەدا بەدیبێنێت، چوونە سەری ئەم ناڕەزایەتییانەو بەرفراوانکردنەوەی دەتوانێ ئایندەیەکی باشتر بکاتە چارەنووسی خەڵکی کوردستان.

ئەوە ڕاستە کە یەکێتی و پارتی بە هەموو تواناياناەوە ئازادیی سیاسییان سەرکوتکردووە و ئۆپۆزیسیۆنی خۆیان وناڕەزایەتییەکانی خەڵکی کوردستانیان بە دڕندانەترین شێوە پەلامار داوە . بەڵام هەمان ئەم سیاسەتانە و بەبارمتەگرتنی سەروەت و سامانی کۆمەڵگەی کوردستان لەلایەن ئەمانەوە و سیاسەتی لکاندنەوەی زۆرەملێی کوردستان بە باقی ناوچەکانی تری عێراقەوە و مامەڵەی دڕندانەیان بەرامبەر بە ژنان و لاوان و سیاسەتی دەستگیرۆیی و شەریککردنی ئیسلامی سیاسی

لەلایەن ئەمانەوە لە دەسەڵاتدا., ناڕەزایەتییەکی گەورەی لە نێو خەڵکی کوردستاندا درووست کردووە. خەڵکی کوردستان بە هەزار و یەك شێوە ئەمڕۆ خەریکی دەربڕینی ئەم ناڕەزایەتی و توڕەییەیەتی لەدەسەڵاتی یەکێتی و پارتی. یەکێتی و پارتی بە چوونیان لەسەر ئەم سیاسەتانە خۆیان بە دەستی خۆیان قەبری خۆیان هەڵدەکەنن. 15 ساڵی رابرڕدوو بەهۆی لەسەر کاربوونی رژێمیکی فاشستی عەرەبییەوە لە بەغداد و هەڕەشەی هەمە ڕۆژەی ئەم رژێمە لە خەڵکی کوردستان و ئێستاش بەهەمان شێوە راگرتنی کوردستان بە دیار چارەنووسی سیاسی نادیاری عێراقەوە کاریگەریی راستەوخۆی بووە لەسەر بێدەنگکردنی خەڵکی کوردستان. جیاکردنەوەی کوردستان لە عێراق و پێکهێنانی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لەکوردستاندا، خەباتی خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان بۆ ژیانێکی باشتر و مۆدێرن سەدان هەنگاو دەباتە پێش.

ستیڤان:دەستووری هەرێمی کوردستان دەستوورێکی سەرلەبەرو پڕ خاڵی ناکۆك و دژ بەیەکە ولەهەمان کاتدا رۆحی پیاوسالارانەو زۆرینەخوازانە بەسەریدا زاڵە کەئەمە دەرفەت دەڕەخسێنێت بۆ ستەمکاریی لەدژی هەموو ئەوانەی بەپێی ئەم دەستوورە لاواز یان کەمینەن , روانگەی ئێوە لەبارەی ئەم دەستوورەوە چۆنە؟

ناسك ئەحمەد: بەر لەوەی قسە لەسەر ناوەڕۆکی دەستووری هەرێمی کوردستان بکەم، پێویستە ئەوە بڵێم کە تا زەمانێك کوردستان بە شێك بێت لە عێراق، ئەوا دەستوورێك کە لە کوردستاندا کاری پێدەکرێ دەبێ پاشکۆی دەستوورێك بێت کە لە سەرتاسەری عێراقدا کاری پێدەکرێ و ناتوانێ پێچەوانەکەی بێت. کوردستانی عێراق دەوڵەتێکی دیاریکراو نییە تا دەستوورێکی دیاریکراوی هەبێت. بۆیە لێکدانەوە و ڕەخنەمان لە دەستووری هەرێمی کوردستان لە چوارچێوەی هەمان رەخنەماندایە کە سەبارەت بە دەستووری عێراق هەمانە. لەم بارەوە جێگەی خۆیەتی کە ئاماژە بەو زنجیرە لێکدانەوە وچاوپێکەوتنانەدا بکەم کە هاوڕێیانمان(رێبوار ئەحمەد و فاتیح شێخ) بەشێوەی چەند بەشێك لەسەر دەستوور کردویانە و لەسەر سایتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی عێراق بلاوبۆتەوە و هەرکەسێك کە خوازیار بێت دەتوانێ بیخوێنێتەوە.

گەر زۆر بەکورتی چەند قسەیەك بکەم ئەوەیە کە رەخنەی سەرەکی من لەم دەستوورە ئەوەیە کە ئینسان و ماف و خواستەکانی سەربەخۆ لەوەی چ زمان ودین و رەگەزێکی هەیە لەبەرچاو نەگیراوە. ئەوەی لەم دەستوورەدا رێزی لێگیراوە دین و عەشیرەت و تایەفە و پیاوسالاریی و فەرهەنگی دژ بە ژنە. پایەیترین مەسەلە کە ناوەڕۆکی ئەسلی ئەم دەستوورە دیاری ئەکات، جا بەجیاوازیی هەر برگە وبەندێکییەوە بێت، ئەوەیە کە بناغەی ئەساسی تەشریعی دەستوور و قانوون دینی ئیسلامە . دینی ئیسلامیش یانی دینی کوشتن وتووندوتیژیی دژ بە ژن و زیندەبەچاڵکردنی ئارەزوو وخواستەکانی ئینسان، ئەمان بەوەی کە ئیسلام سەرچاوەی دەستوورەکەیانە، ئەوا دەسەڵاتەکەیان لەبەرامبەر ئینسان بەگشتی وژنان بە تایبەتی هەلوێست ومامەڵەیەکی دڕندانەی هەیە .لێکدانەوە وهێنان وبردنی ناوێت کەقبووڵکردنی ئەم دەستوورە، یانی قبووڵکردنی دەستووری دژ بەژن، دژبە ئینسان، دژ بە ئازادیی و ئازادیخوازیی .بەڕۆشنی دەڵێن هەر بەندو قانوونێك پێچەوانەی ئیسلام بێت یان لەگەڵ دینی ئیسلامدا نەیەتەوە رێگەی پێنادرێ، واتە لەچوارچێوەی حکومەتێکدا کەبەدەست ئەمانەوە دەبێت، باسکردن لە مافی ژن وئازادیی ژن لە ژیانی تایبەتی وکۆمەلأیەتیدا قەدەغەیە و بەحوکمی قانوون ودەستوورەکەیان لەبەرامبەریدا دەوەستنەوە

ستیڤان:دوای کوشتنی دوعا بەرەوانی ئەوە دەرنەکەوت کە بزوتنەوەی ژنان لە کوردستان بێ ئەندازە لاوازە و بەڵکو لەغیابی بەهێزیی ئەودایە کە ژنان بەمجۆرە دەکوژرێن و لەناو دەبرێن ,ئەی ئەگەر وایە چی پێویستە بۆ ئەوەی بزوتنەوەیەکی بەهێزی ژنان لە دایك بێت؟

ناسك ئەحمەد: هاتنەمەیدانی ڕیزێك لە ژنانی یەکسانیخواز و تێکۆشەر کە ڕێگەی رزگاریی و ئازادیی ژنیان لا رۆشن بێت. بەرژەوەندیی ئینسانی و ماف و خواستەکانی جەماوەری ژنان سیاسەتیان بێت، دەتوانێ تیشکی بزووتنەوەیەکی بەهێزی ژنان لە کۆمەڵگەی ئەمڕۆی کوردستاندا پەخش بکاتەوە.

کارەساتی درندانەی بەردەبارانکردنی دووعا گەر لەلایەکەوە جارێکی تر دڕندەیی دەسەڵات و کولتوورێکی بە هەموو جیهان نیشاندا کە لە کوردستان و عێراقدا دژ بە ژن لە ئارادایە، لەلایەکی ترەوە ئازادیخوازیی و لایەنگریی لە مافەکانی ژنیشی

نیشاندا له كوردستاندا. خه‌ڵكی كوردستان به‌ بینینی فلیمی وه‌حشیانه‌ی به‌رده‌بارانكردنی دووعای 17 ساڵه‌ فرمێسكی ڕشت و ڕق وتوڕه‌ییه‌كی گه‌وره‌ی دژ به‌م كاره‌ساته‌ نیشاندا. به‌ خۆپیشاندان و كۆبوونه‌وه‌ی جه‌ماوه‌ریی و نووسین و سیمینار و شێوه‌ی جۆراوجۆرئه‌م ناره‌زایه‌تییه‌یان ده‌ربڕی. خه‌ڵكی ئازادیخوازی كوردستان به‌م كاره‌یان ده‌ریانخست كه‌ ئه‌وان كوشتنی چه‌ند هه‌زار ژن وه‌ك برینێكی گه‌وره‌ به‌ جه‌سته‌ی كۆمه‌ڵگه‌وه‌ ده‌بینن. ئه‌م ناڕه‌زایه‌تی و ڕق و تووڕه‌ییه‌ی خه‌ڵكی كوردستان به‌رامبه‌ر به‌ كاره‌ساتی به‌رده‌بارانكردنی (دووعا) زه‌مینه‌ی كۆمه‌ڵایه‌تی و واقیعی بزووتنه‌وه‌ی یه‌كسانیخوازیی ژنانه‌ له‌ كوردستانی عێراقدا.

ئه‌وه‌ ڕاسته‌ كه‌ئه‌مڕۆ بزووتنه‌وه‌ی یه‌كسانیخوازیی ژنان پاشه‌كشه‌یه‌كی به‌سه‌ردا سه‌پێنراوه‌، به‌ڵام ڕاستییه‌كه‌ی ساڵانی 1995 بۆ 20000 كه‌ له‌ ناوه‌وه‌ بزووتنه‌وه‌یه‌كی به‌هێزی ژنان له‌ مه‌یداندا بوو، هه‌ر به‌م شێوه‌یه‌ نه‌یارانی بزووتنه‌وه‌ی ژنان، ده‌یانووت ئه‌م بزووتنه‌وه‌یه‌ لاوازه‌ و هیچی پێناكرێ. یه‌كێتی و پارتی كه‌ به‌شێوازی جۆراوجۆر بزووتنه‌وه‌ی یه‌كسانیخوازیی ژنان و ژنانیان سه‌ركووت ده‌كرد، دواتریش ده‌یانووت ئه‌وه‌ خه‌تای بزووتنه‌وه‌ی ژنان و ژنان خۆیانه‌ كه‌ هه‌لومه‌رجی ژن سه‌خته‌.

ژنان و هێزی ژنان پێویستیان به‌ هاوپشتیی جه‌ماوه‌ر و كه‌سایه‌تی ئازادیخوازیی كوردستان و جیهانه‌. وه‌ختێك ژنیان كردۆته‌ ئه‌سیری قانوون و كولتووری پیاوسالاریی و دواكه‌وتووانه‌ و له‌ولاشه‌وه‌ ئیسلام و ئیسلامی سیاسی به‌ردراوه‌ته‌ گیانی خه‌ڵك و ژنان، ئیتر شتێكی عه‌جایب نییه‌ كه‌ بزووتنه‌وه‌ی ژنان له‌ دوا بێت. به‌ڵام من دڵنیام كه‌ له‌گه‌ڵ به‌ڕه‌سمی ناسینی كه‌مترین ئازادیی بۆ جه‌ماوه‌ری خه‌ڵك و لابردنی ته‌وقی ئیسلام و قانوونه‌كانی به‌سه‌ر سه‌ری كۆمه‌ڵگاوه‌ و كه‌مكردنه‌وه‌ی فشاری ده‌سه‌ڵات به‌سه‌ر سه‌ری ئه‌م بزووتنه‌وه‌یه‌وه‌، سه‌دان ژنی ناڕازی و تینووی ئازادیی دێنه‌ مه‌یدان و كاریگه‌ریی گه‌وره‌ داده‌نێن له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی ئازادیی ژن له‌ كۆمه‌ڵگه‌دا.

ستیڤان: له‌كوردستان ده‌نگی ناڕه‌زایه‌تی هه‌یه‌ له‌ هه‌مبه‌ر سیاسه‌ته‌كانی پارتی و یه‌كێتی به‌ڵام ئه‌م ده‌نگه‌ په‌رش و بڵاو و لاوازه‌ ونه‌یتوانیوه‌ وه‌ك پێویست خۆی ڕێكبخات , چ هه‌نگاوێك گرنگه‌ له‌ ڕاستای ئه‌وه‌ی ئه‌و ده‌نگانه‌ی لێره‌و له‌وێ هه‌ن بكاته‌ بزوتنه‌وه‌یه‌كی جه‌ماوه‌ریی به‌هێز و زیندوو؟

ناسك ئه‌حمه‌د: بوونی حیزبێكی كۆمه‌ڵایه‌تی كۆمۆنیستی كرێكاریی تۆكمه‌ و قودره‌تمه‌ند كه‌ بتوانێ بزووتنه‌وه‌ ناره‌زایه‌تییه‌كانی خه‌لكی كوردستان سه‌روسامان بدات.

ناڕه‌زایه‌تی به‌رامبه‌ر به‌ زوڵم وزۆرداریی و نایه‌كسانی، هه‌وڵی ئینسان بۆ ده‌سته‌به‌ركردنی ژیانێكی باشتر خه‌سڵه‌تی ئینسانه‌. تا ئه‌و شوێنه‌ی نایه‌كسانی له‌ ئارادابێت، خه‌بات بۆ یه‌كسانی ڕیشه‌یه‌كی قووڵی له‌ نێو دڵ و پراكتیكی ئینساندا ده‌بێت. ئه‌مڕۆ له‌ زۆر شوێنی دنیا ناڕه‌زایه‌تی قووڵ هه‌یه‌، زۆر كاتیش توانراوه‌ گۆڕانكاریی دروست ببێ و ده‌سكه‌ووت وقانوون به‌ قازانجی خه‌ڵك ده‌سته‌به‌ر بكرێ، به‌ڵام بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌م ده‌سكه‌وتانه‌ پایه‌داربن و ده‌سه‌ڵاتداران نه‌توانن له‌ ده‌وره‌یه‌كی تردا له‌ خه‌ڵكی وه‌ربگرنه‌وه‌، پێویسته‌ ئه‌م خواست و ده‌سكه‌وتانه‌ له‌ ڕێگه‌ی حیزبێكی سیاسی و بزووتنه‌وه‌یه‌كی سیاسییه‌وه‌ له‌ نێو هاوكێشه‌ی سیاسییدا نوێنه‌رایه‌تی بكرێ. بۆ ئه‌وه‌ی ناڕه‌زایه‌تی و خواستی ئینسانی و ده‌نگی حه‌قخوازانه‌ی خه‌ڵك بكاته‌ ئالوگۆڕ به‌ره‌و باشتر له‌ ژیانیاندا ده‌بێ له‌ ڕێگه‌ی هێزێكی سیاسییه‌وه‌ نۆێنه‌رایه‌تی بكرێن.

ستیڤان: تاوه‌كو ئێستا چاره‌نووسی كوردستان دیارنییه‌ به‌و پێیه‌ی كه‌ ڕوون نییه‌ چاره‌نووسی عێراق به‌ره‌و كام ئاقار ده‌روات , به‌بۆچوونی ئێوه‌ ئاینده‌ی سیاسی كوردستان ڕووی له‌كوێیه‌ وپێشهاته‌كانی داهاتوو له‌مه‌ڕ كوردستان چۆن ده‌بن؟

ناسك ئه‌حمه‌د: كێشه‌ی سه‌ره‌كی ئه‌مڕۆی كوردستانی عێراق نادیاریی چاره‌نووسی سیاسی و ڕاگرتنی ئه‌م كۆمه‌ڵگایه‌یه‌ به‌دیار سیاسه‌ته‌كانی ئه‌مه‌ریكا و یه‌كلابوونه‌وه‌ی ته‌رازووی هێز له‌ ته‌واوی عێراقدا. داگیركاریی عێراق له‌لایه‌ن ئه‌مه‌ریكاوه‌ به‌شێوه‌یه‌كی به‌رفراوان ئیسلامی سیاسی هێنایه‌ عێراقه‌وه‌، ئه‌مرۆ نزیك به‌ سێ له‌سه‌ر چواری زه‌وی عێراق

به دەست ئیسلامی سیاسییەوەیە، جمهوری ئیسلامی ئێران نەك تەنها بەسیاسەتەكانی بەڵكو بە تەواجودی فیزیكی بۆتە هێزیكی گەورە لە عێراقدا و دەستی دەڕوات. تیرۆر و تەقینەوە و سەربڕین و فڕاندن وكوشتنی ژنان و... دیارترین دیاردەكانی عێراقی ئەمڕۆیە. ئەم كۆمەڵگەیە بۆتە مێزی قومار لە نێوان ئەمەریكا و ئیسلامی سیاسی. سیاسەتی یەكێتی و پارتی لە لكاندنی كوردستانی عێراق بە باقی ناوچەكانی تری عێراقەوە سەربەخۆ لە ئیرادە و ویستی خەڵكی كوردستان، كوردستانیشی كردووە بە بەشێك لەم مێزی قومارە و ئایندەیەكی ڕەش لەسایەی ئەم سیاسەتەدا چاوەڕێی خەلكی كوردستان دەكات. یەكێتی و پارتی لەسەر ئەم سیاسەتەیان كە بۆتە مایەی ڕۆژەڕەشی بۆ خەڵكی كوردستان سوورن. تەنها هێز وئیرادەی بەهێزی خەڵكی كوردستان دەتوانێ یەكێتی و پارتی لەم سیاسەتە بگەڕێنێتە دواوە. تاوانێكی هێجگار گەورەیە بەحەقی خەڵكی كوردستان، كە چارەنووس و سەروماڵی خەڵكی كوردستان بخرێتە بەردەم ئەم ریهانەوە. تەقینەوەكانی هەولێر ومەخموور، كوشتنی22 كرێكاری ئێزیدیی بەدەستی رێكخراوی ئەلقاعیدە پریشكەكانی ئەو ئاگرەن كە روویكردۆتە كوردستان. رێگەی دروست و كارساز بۆ دەربازكردنی خەڵكی كوردستان لەم مەنجەنیقە تەنها سەربەخۆبوونی كوردستان و جیاكردنەوەیەتی لە عێراق و پێكهینانی دەوڵەتێكی عەلمانی و غەیرە قەومییە تیایدا.

Shamzini 79@hotmail.com